

**ДО ПИТАННЯ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ АНТИКРИЗОВОГО
УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ***НТУ «Дніпровська політехніка»***Долматова К.В.****Науковий керівник: доц. Баранець Г.В.**

Сучасне підприємство в процесі свого функціонування та розвитку стикається з проблемами, зумовленими виникненням кризи. Криза може виникнути внаслідок багатьох чинників. Причиною проблем на підприємстві можуть бути як зовнішні фактори, такі як економічні кризи регіону, країни або світу, які важко передбачити, так і внутрішні фактори, наприклад, фаза внутрішньої кризи, яка може бути результатом зміни етапу життєвого циклу підприємства. Виникнення кризи ставить керівників перед необхідністю розробки та застосування антикризових інструментів управління підприємством. Основною метою менеджменту в кризовій ситуації є забезпечення стабільності компанії на ринку, її подальший розвиток з огляду на можливі зміни в економічних, політичних та соціальних сферах [1].

Механізми антикризового управління аграрними підприємствами, як правило, базуються на загальновідомих підходах, однак їх основним недоліком є те, що вони не дозволяють враховувати специфіку діяльності та особливості даної сфери господарювання. Як показують дослідження, досить велика кількість сільськогосподарських підприємств взагалі не розробляють систему антикризових заходів, що призводить до періодичних втрат власних економічних вигод, а це, у свою чергу, відбивається як на кінцевому результаті господарської діяльності суб'єкта господарювання, так і на ефективності функціонування національного продовольчого ринку загалом.

Специфічні риси сільськогосподарського виробництва (залежність від природно-кліматичних умов, тривалість фінансового та виробничого циклів, сезонність у створенні запасів та здійсненні витрат, незавершеність кругообігу частини активів) визначають його менш сприятливе становище, порівняно з іншими сферами економіки, та характеризують даний сектор народного господарства як ризиковане виробництво, що негативно відбивається на процесах управління агропромисловими підприємствами [2].

Процес антикризового управління складається з діагностики внутрішнього та моніторингу зовнішнього середовища, розробки антикризової програми розвитку підприємства. Діагностика має розглядатися як комплексний метод антикризового управління та включати аналіз діяльності підприємства в цілому. Підприємство може реалізувати її за допомогою ситуаційного, фінансово-економічного, організаційно-управлінського, виробничо-господарського аналізів. Такі види аналізу дозволять виявити проблеми, спричинені кризою, їх підстави, спрямувати та визначити напрямки антикризових заходів, які необхідно вжити. Метод моніторингу допомагає виявити та враховувати вплив зовнішніх і внутрішніх чинників на підприємство. Під час моніторингу відбувається нагромадження інформації і

обмін нею між суб'єктом управління і середовищем, завдяки чому керівництво має змогу своєчасно виявляти потенційні кризові явища і ситуації [3]. Під час розробки антикризових заходів, керівництво має застосовувати адекватний та сучасний аналіз стану зовнішнього середовища та прогнози його розвитку. Для запобігання кризових явищ існує необхідність в оптимізації управлінських рішень, спрямованих на зниження витрат, що досягається за допомогою раціонального ведення управлінського обліку на підприємстві. Іншими словами, підприємство має надавати своїм інвесторам та кредиторам повну та достовірну інформацію. На практиці саме наявність необхідного рівня резервів, ефективність застосованих методів визначають рівень готовності підприємства до кризи [4].

Варто зазначити, що система управління бізнесом має бути спрямована на формування ефективної інноваційної політики нововведень, що дозволяє досягти зростання показників результативності, якості, ефективності, а у подальшому уникати криз та займати лідируючі позиції у своїй сфері [5]. В цьому контексті варто звернути увагу на технічні та організаційно-управлінські інновації. Так, для природно-економічних зон України спеціальні технологічні центри розробили науковообґрунтовані системи землеробства, спрямовані на підвищення продуктивності ріллі, наприклад, ефективні прийоми безвідвального обробітку ґрунту. Тютюнник М.Г. у своїх дослідженнях приводить такі результати: при впровадженні ґрунтозахисного комплексу машин в умовах Полтавської області, скорочується кількість операцій по підготовці ґрунту і посіву зернових з 53 до 17. Це дозволяє зменшити обсяг тракторних робіт на 19 %, вихід продукції на 1 га сівозмінної праці збільшується на 4,5 %, витрати праці знижуються на 3 %, а ріст продуктивності праці складає 7 % [6].

Велика роль у попередженні криз аграрних підприємств належить продуктивній диверсифікації, яка є одним з важливих засобів управління фінансовими ризиками. За умови правильного вибору напрямку диверсифікації вона може забезпечити безбиткове виробництво [7]. Сільськогосподарські підприємства, які здійснюють таку диверсифікацію, мають більш стабільну економіку, що актуально в умовах мінливого середовища та прояву кризових явищ: інфляції, низької платоспроможності населення. [4].

Отже, вихід із кризи та стабілізація ситуації можливі при розробці якісних та прозорих заходів та рекомендацій для підприємств агропромислового комплексу України, дотримання яких підвищить привабливість та конкурентоспроможність їх інвестицій.

Перелік посилань

1. Кочубей О.І., Шевчук В.В. Актуальні проблеми діяльності підприємства в умовах економічної кризи. *Науково-освітній журнал для студентів та викладачів «StudNet»*. 2021. №6. С. 1182—1189.
2. Гасієв Т.Х. Особливості антикризового управління у сільському господарстві. *Економіка та право*. 2019. №7. С. 16—19.
3. Чернявський А. Д. Антикризове управління підприємством: Навч. посіб. Київ: МАУП, 2006. 256 с

4. Супіханов Б.К. Про підвищення конкурентоздатності аграрного виробництва в сучасних умовах. *Економіка АПК*. 2008. №5. С. 3—8.
5. Василенко О.І. Антикризове управління підприємством. Роль людського фактора в кризових ситуаціях: Навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2003. 499 с.
6. Тютюнник М.Г. Науково-технічний прогрес – основа економічного зростання аграрного виробництва. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. 2011. № 2. С. 301—307.
7. Іванюта С.М. Антикризове управління: Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 288 с.